

FURUQA WARKA TALAALKA

Talaalka furuqa

Talaalka furuqu waxa uu jidhka ka caawiyaa inuu difaac u yeesho furuqa. Talaalku ma laha fayraska furuqa kuma qaadsiin karo furuq.

Talaalka furuqa waxa ku jira fayraska loo yaqaano ‘vaccinia’ oo nool — ma aha fayras dhintay siday badanaa ay yihiin talaalada kale. Sababtaa daraadeed, waa in goobta talaalka si taxadir leh loo daryeelo si fayraska looga horjoogsado inuu fido. Waxa kaloo jirta in talaalku leeyahay waxyeelooyin.

Wakhtigan, wadanka Maraykanku waxa uu haystaa talaal furuq oo ku filan in lagu talaalo qof kasta oo u baahdaa haddii ay dhacdo xaalad degdeg ahi. Waxa imminka la wadaa soo-saarista talaal cusub.

Dhererka Badbaadinta

Talaalka furuqa waxa laga helaa heer sare oo ah difaac mudo ah saddex ilaa shan sannadood kaasoo sii yaraada wixii intaa ka dambeeyaa. Haddii qofka mar dambe la sii talaalo, difaaca qofku waxa uu sii jiraa mudo sii dheer.

Taariikh ahaan, talaalka waxtarkiisu waxa uu noqday inuu boqolkiiiba 95 ka joojiyo cudurka furuqa dadka laga talaalay cudurka. Waxa kale oo jirta in la xaqiijiyay in talaalku uu joojiyo ama si xoog ah u yareeyo cudurka marka talaalka qofka la siiyo gudaha dhawr cisho marka uu soo gaadho cudurku. Hase yeeshee, waxa muhiim in la ogaproject in wakhtigii la isticmaalayay talaalka furuqa si loo tirtiro cudurka aan baadhitaanku u hormarsanayn ama u saxsanayn sida uu maanta yahay; sidaa daraadeed waxa laga yaabaa in aqooni ku laaban tahay talaalka, waxtarkiisa iyo mudada badbaadintiisa.

Siinta Talaalka

Talaalka furuqa laguma bixiyo irbad caadi ah. Ma aha irbad mudis ah, sidaa talaalada kale. Talaalkiisa waxa lagu bixiyaa irbad leh laba af oo la galiyo biyaha talaalka. Marka irbadda laga soo saaro biyaha talaalka, waxa irbadda ku soo hadha dhibic ah talaal. Ka dibna irbadda ayaa dhawr jeer lagu gujiyyaa maqaarka mudo ah dhawr sekan. Gujintu ma aha in irbadda aad maqaarka loo galinayo, laakiin waxay sababi doontaa bar xanuun leh ama waxa soo bixi kara hal ilaa laba dhibcood oo ah dhiig. Caadi ahaan talaalka waxa dadka laga siiyaa xagga sare ee cududda.

Haddii talaalka lagu guuleysto, kuus cas oo cuncun leh ayay yeelataa goobta talaalku gudaha saddex ama afar cisho. Gudaha todobaadka koobaad ka dib talaalka, barta kuusani waxay noqotaa fin weyn, waxana ka buuxsama malax ka dibna way da'daa. Inta lagu jiro todobaadka labaad, finku wuu qalalaa waxana sameysma qolof. Qoloftu waxay dhacdaa todobaadka saddexaad, iyadoo ka tagaysa nabar yar oo bogsaday. Dadka markii ugu horeysay la talaalayo waxa dhici karta inay isku arkaan calaamadda ku-guuleysiga talaalka oo ka xoog weyn ta lagu arko dadka dib loo talaalayo.

Amaanka Talaalka

Dadka qaarkii ayaa halis dheeraad ah u ah waxyeloojin culus oo ka soo gaadha talaalka furuqa. **Dadka qaba mid ka mid ah xaaladahan, ama la nool qof qaba xaaladahan** waa INAAN la siin talaaka furuqa **iyaga oo uu soo gaadhay fayraska furuqu mooyaane.**

- Canbaar ama maqaar cuncun dusha leh. (Tani waa mid dhab ah xiitaa haddii xaaladdu aanay imminka qofka haynin, ama khafiif tahay ama qofka ay ku dhacday isaga oo yar.)
- Xaaladaha maqaarka sida gubasho, busbus, finan biyo leh, cudurka maqaarka ee bakteeriyada keento (impetigo), herbis (herpes) oo ah cudur fayras, fin doob ama baras daran. (Waa in dadka qaba mid ka mid ah xaaladahaa aanay qaadan talaalka ilaa ay si buuxda uga bogsanayaan.)
- Hab difaac oo daciifay. (Waxa habka difaaca ee qofka daciifin kara daweynta kaansarta, ku-talaalista xubin jidh, HIV ama dawooyinka lagu daweeyo ciladaha habaabid difaac jidh (autoimmune).)
- Uur ama qorshe loogu talogalay in uur lagu yeesho gudaha bil laga bilaabo maalinta talaalka.

Waxa taa weheliya, waa inaan qofka la siin talaalka furuqa haddii:

- Qofka uu dhakhtaku ku sheegay inuu leeyahay xaalad wadne oo leh ama aan lahayn calaamado AMA haddii ay leeyihiin saddex wax ama in ka badan oo ah halis cilad wadne.
- Uu qofku diidmo ama alerji u leeyahay talaalka ama mid ka mid ah waxyaabaha uu ka kooban yahay.
- Uu qofku ka da' yar yahay 12 bilood. Hase yeeshee, Guddida Ka-talinta Dhaqanka Talaalka (Advisory Committee on Immunization Practices) (ACIP) waxay ku talisay inaan talaalka furuqa la siin caruurga da'doodu ka yar tahay 18 sannadood haddii aan xaalad degdeg ahi jirin.
- Uu qofku qabo cudur khafiif ah ama cudur daran oo leh mudo gaaban. (Waa in dadkaasi sugaan ilaa inta ay si buuxda u bogsanayaan si loo siiyo talaalka.)
- Uu qofku imminka naas-nuujijo.

Mar kale, dadka uu si toos ah u soo gaadhay fayrasku waa inay qaataan talaalka, si kasta ha ahaato xaaladda caafimaadkoodu.

Ha Waaban!

Haddii loo soo bandhigo talaalka furuqa, waa in qofku u sheego bixiyaha talaalka haddii ay leeyihiin mid ka mid ah xaaladaha sare, ama xiitaa haddii la tuhunsan yahay inay qabaan.

Wixii ah war dheeraad ah, wac North Dakota Department of Health (Waasaaradda Caafimaada ee Waqooyiga Dakota) oo leh lambarka 701.328.2378.